

товариства — угорців, росіян, словаків, німців, румунів, євреїв, циган проводять корисну і плідну роботу серед національних меншин області, сприяють їхньому національному розвитку і зв'язкам з материнськими культурами, але вони могли б працювати у більшому порозумінню як між собою, так і з іншими громадськими організаціями і товариствами. Діяльність всіх культурно-національних товариств має фінансуватися державою. Держава також має рішуче очистити національні і міжконфесійні проблеми в Карпатському регіоні від штучних напруг і деформацій, українофобії. У цій роботі треба домагатися не уніфікації, а динамічної єдності у національній різноманітності. Необхідно широко популяризувати концепцію державної етнополітики, у якій визначена роль держави в регулюванні міжетнічних стосунків і домогтися того, щоб етнічні меншини активніше використовували свої внутрішні ресурси.

Конференція звернулася з проханням до Міністерства в справах національностей та міграції України увійти з клопотанням до Верховної Ради України про внесення змін в діючий Закон України "Про національні меншини в Україні", привести його у відповідність з вимогами нової Конституції України, що сприятиме кращій співпраці між різними національними групами і товариствами.

Учасники конференції сподіваються, що міжетнічні та міжконфесійні відносини в Карпатах після прийняття Конституції України наберуть цивілізованих форм, будуть витримані в дусі взаємоповаги і

взаємовизнання, спрямовані на всебічний розвиток всіх національних меншин і релігійних громад. Конституція не лише декларує, а й гарантує ці права. Дотримання Закону про мови і Закону про національні меншини забезпечить вільний розвиток мов всіх національних меншин і етнічних груп Закарпаття.

Конференція висловила побажання, щоб владні структури України приділяли більше уваги українцям за межами України — в Словаччині, Польщі, Угорщині, Румунії і Югославії. Для них Україна є материнською землею, і їхній національно-культурний поступ пов'язаний з Україною. Тим часом ці національні меншини в сусідніх країнах переживають великі труднощі у визначенні своєї національної ідентичності і в культурному розвитку.

Конференція пройшла під знаком карпатоукраїнської єдності, в полеміці з недругами українства. Її учасники одностайно висловилися за цілісність України, недоторканість її кордонів, негативно оцінили спроби встановлення на її території пам'ятних знаків чужих держав. Українські Карпати були і залишаються перлиною України, її невіддільною складовою частиною. З історичної перспективи стає все очевидніше, що протягом віків від чужоземної асиміляції їх вберегли народна самосвідомість, віра і самобуття карпатоукраїнська культура, які нині треба відновлювати, берегти, примножувати й досліджувати.

Олекса МИШАНИЧ

Київ

ЛЕОНІД НОВИЧЕНКО (Некролог)

На 83-му році життя не стало визначного українського філолога, літературознавця й критика, доктора філологічних наук, професора, академіка НАН України Леоніда Миколайовича Новиченка.

Від хати сільських учителів (с. Русанівка на Сумщині) вирушив він наприкінці двадцятих років у широкий світ і пройшов вимірний долею свій нелегкий шлях. Ще до війни закінчив Гадяцький педтехнікум, працював у районній газеті, навчався на філологічному факультеті Київського університету, в аспірантурі Інституту літератури АН. Здобному аспірантові довірили відділ критики "Літературної газети" (нинішньої "Літературної України"), потім

журнал "Радянська література" ("Вітчизна"). У час війни був відповідальним редактором письменницької газети у прифронтовій зоні, пізніше — завідувачем відділу літератури і мистецтва ЦК КПУ (звідки був звільнений "за ідеологічні помилки"), головним редактором журналу "Вітчизна". Від середини 50-х років понад три десятиліття перебував на посадах секретаря Спілки письменників України та СРСР, був членом редколегії, ряду літературних видань у Києві та Москві, майже півстоліття — провідним науковцем Інституту літератури.

Цього сухого переліку офіційних посад вистачило б на кілька чоловіків. Як і уря-

дових нагород (чотири ордени Трудового Червоного Прапора, Орден Дружби народів, Червоної Зірки, медалі, Почесні Грамоти Президії Верховної Ради України) та лауреатських звань (Державна премія України ім. Т. Шевченка, премії Президії АН СРСР ім. В. Белінського, Президії АН України ім. Франка, Спілки письменників України ім. О. Білецького). Але все це, так би мовити, зовнішня, парадна біографія Л. М. Новиченка. А поза тим — глибинна, нуртуюча ріка творчого життя, якому він віддавав усього себе до останку.

Говорити про доробок І. М. Новиченка як вченого й літературного критика це говорити про цілу епоху в українському літературознавстві. 1938 року з'явилася його перша аналітична розвідка "Поет і народ. До характеристики художнього методу в ліриці Шевченка" і відтоді ім'я срудованого дослідника, спрагло до широти й глибини знань, майже шість десятиліть не сходило зі шпальт газет і журналів. Лише окремих книжок у його бібліографії значиться близько сорока. Найбільше уваги і майстерності віддано трьом корифеям: геніальному Т. Шевченкові та вершинам поезії двадцятого століття — П. Тичині й М. Рильському. Про них він писав у юності, у зрілі роки і в пору свого "третього цвітіння". Як дослідник лише цих постатей він міцно увійшов до історії української літератури. Досить сказати, що монографія "Тарас Шевченко — поет, борець, людина" (1982) виходила не лише українською, а й російською, французькою, англійською, іспанською, німецькою мовами.

А ще студії про І. Франка, М. Коцюбинського, Лесю Українку, Панаса Мирного, особливо ж про своїх сучасників — М. Бажана, О. Довженка, А. Головка, О. Гончара, Л. Первомайського, П. Загребельного, Ю. Мушкетика... А ще слід згадати, що саме Д. Новиченко першим наприкінці 50-х — початку 60-х років повернув до літературного процесу імена безпідставно репресованих сталінізмом таких письменників, як М. Ірчан, В. Еллан-Блакитний, Є. Плужник, О. Влизько. А ще не раз простягав свою добру руку вчителя і друга молодим новобранцям літератури, зокрема таким, як нинішні майстри слова

І. Драч, Б. Олійник, Є. Гуцало, Л. Талалай та молодші — С. Пушик, В. Базилевський, В. Затуливітер, Л. Голота... А ще за ним — школа літературознавців і критиків, серед яких теж добре відомі сьогодні імена докторів філології М. Жулинського, В. Дончика, В. Фашенка, Г. Сивоконя, М. Ільницького, А. Погрібного, В. Мельника, Ю. Коваліва...

Окреслено лише контури творчої діяльності, а рядки набігають і набігають. А варто б згадати й про масштабні розділи у фундаментальних "Історіях української літератури", постійним співавтором яких вчений був весь повоєнний час, про монографії і збірки статей, присвячені фронтальному літературному процесові, про те, що він мав добрих друзів і шанувальників у Росії, Білорусі, Чехії, де також виходили його праці, що брати-білоруси кілька років тому відзначили українського вченого високим званням дійсного члена своєї АН.

Хто хоч раз побував у його робочому кабінеті вдома, бачив, крім переповнених книжкових шаф, цілі стоси нових видань журнальних і газетних публікацій. Навіть у сьогоднішньому viri видавничої нестабільності, незважаючи на похилий вік та ослаблене постійними хворобами здоров'я, Леонід Миколайович не зраджував свою натуру: багато читав, добре орієнтувався у загальному процесі культури і, що симптоматично, встигав відгукнутися публічно про книги своїх ровесників та молодших колег, висловити особливо наболіле. Такою була й остання його прожиттєва публікація в "Літературній Україні" від 24 жовтня "Мова, мова..." — роздуми про національну мову у сучасному просторі держави. Він і в лікарняній палаті, за два дні до операції, дописував якусь рецензію...

Науковому колективу співробітників Національної академії наук України дуже не вистачатиме голосу патріарха української філології, академіка — секретаря відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України, члена ряду вчених рад, автора статей на сторінках академічних видань "Слово у час", "Народна творчість та етнологія", "Вісник Національної Академії Наук України". Не вистачатиме просто Леоніда Миколайовича Новиченка — людина, старшого товариша, учителя і наставника...

СПІЛКА ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

